

31 K.O.
k leven heen-
ragers, en als
odes, gewerd
f woord, door
eenig besluit
ben afgekeurd.
dan ook niet
De herziening
allicht uitge-
reid danus.

brochure van
verschenen.

n de opvatting
de predikanten,
ngen de opinie
t bekende pro-

prof. Hepp: „Zij
trouwen, dat
sche gevoels
biddend over-
te correctie zal
t! Welnu, wij
ijn tot de slot-
an, niet alleen
en vooral niet
linal. Op
die tegen den
t te kort schiet,
verweging niet
l ernstig, wan-
en uitroep voor
anten strijd is
het forum van
moet wel heel
gumenten heb-
nenten bij eer-
dan mag hem
rekend.

are gesteld, die
taut.

methode, die
er de loupe te

ammerlijke ge-
rioristisch.

toonen, dat de
is, d.w.z. dat
denen een cari-
sins, dat hij
ik ben ervan
rkt gedachten-
maakt, waar-
anders onrecht

ende citaat van
re gemakshalve
deze algemeene
beperkte mate,
el behagen,
deed uitgaan,
heide, waarmee
tot de in zonde
die vraag zoo:
d in zonde viel,
j gedreigd had,
ft Hij door een
ande de zonde
zonde in
it, of was
onde val
men weg,
en vrije genade
en door Zijn
niet slechts de
genstroom ge-
at der zonde in
patiëring van

kiest A. voor
eene goedheid
jk welbehagen,
uitgaan, maar
rmee God Zich
en wereld.

van zaken zijn
olgt der-
ormeerde
e genade
e spron-
ig is". (Blz.

hierin de ge-
e goedheid is
DRSPRONKE-
ZIJN SCHEP-
made is GEEN
G.

blz. 36, waar
herf. theologie
gemeene gratie
ij k e s c h e p -
S.) We zou-
nagen IN Zijn

belijdenis en

Schrift deze caricatuur-teekening te bestrijden, dat de gevallen wereld geen continuïteit meer heeft met de oorspronkelijke schepping. Hij wint dit steekspel glansrijk, hoewel de werkelijke tegenstander zelfs niet getroffen is.

b. A. heeft beweerd, dat door sommigen in den Calvinistischen kring de consequentie wordt getrokken, dat de overheid zou regeeren bij de gratie van God alomachtig, maar niet bij de gratie van den gekruisigden en verhoogden Christus (blz. 45). A. heeft tegen deze consequentie bezwaar en poneert, dat de overheden regeeren bij de gratie van Christus. Voor wie het standpunt en de geschriften van A. kent is het duidelijk, dat A. positie kiest tegen de scheiding van regeeren of bij de gratie van God alomachtig of bij de gratie van den Christus. Hij ziet deze beide afleidingen van de aardse regeermacht in één perspectief. Maar Prof. H. stelt het nu voor, alsof A. de opvatting van het regeeren bij de gratie van God zou bestrijden. Want Prof. H. zegt: „De aanval richt zich tegen het voor deze critiek (met de woorden: „deze critiek” bedoelt Prof. H. z'n tegenstander A. — J. M. S.) niet vaststaande feit, dat de overheid regeert bij de gratie van God alomachtig”. (Blz. 46). Ieder voelt weer de ongeoorloofde gedachten sprong. Prof. H. zou hebben moeten aantonen: 1e. dat A. zelf denkt in het alternatief: of regeeren bij Gods gunst, of bij de gunst van Christus; en 2e. dat A. het tweede lid als eigen opvatting kiezende, daarmee het eerste lid verwerpt.

c. Prof. Hepp's tegenstander B. (één der meest bekende professoren) heeft geschreven, dat het verbond twee-zijdig is in z'n bestaan en voortbestaan, hoewel één-zijdig in z'n ontstaan als soevereine beschikking van God. Deze tweezijdigheid van het verbond wordt nu door Prof. H. aldus bestreden: „Immers, was het werk-verbond in zijn bestaan en voortbestaan tweezijdig, dan hield het bij den val op te bestaan, dan gold het niet tot in eeuwigheid, want de mensch onttrok er zich aan door zijn zonde”. (Blz. 74.) Maar deze bestrijding houdt alleen steek, WANNEER DE BEIDE PARTIJEN IN HET VERBOND ALS GELIJKWAARDIG GEZIEN WORDEN. Maar de gedachte van gelijkwaardigheid was juist door B. afgewezen, waar hij schreef: „God bindt Zich aan den mensch, de mensch bindt zich aan God, beiden doen dit in vrijheid, waarbij de vrijheid steeds bepaald wordt, in haar begrip, DOOR DEN GANSCH ONDERSCHIEDEN „AARD”... van God en den mensch...”. (Kapitaal gezet door ons, S. Blz. 73).

d. B. schreef ook ergens: „Want „Gabe” en „Aufgabe” blijven één”. Klaarblijkelijk was de bedoeling daarvan, dat gave en taak niet gescheiden mogen worden, dat elke gave een taak, een verplichting met zich meebrengt. Prof. Hepp echter maakt er een identificatie van, als hij zegt: „Niettemin moet ernstig bezwaar worden gemaakt tegen de zinsnede: „Gabe” en „Aufgabe”, gave en taak blijven één. Ze kan alleen dan beteekenis hebben, wanneer de taak zelf geheel en enkel als gave wordt opgevat. M. a. w. wanneer gratie slechts bevel is”. (Blz. 75 en 76.) Hier had toch moeten b e w e z e n worden, dat B. gave en taak identificeert. De uitdrukking: „blijven één” levert het bewijs nog niet. Of is het een identificatie van man en vrouw, als iemand zegt: in het huwelijk blijven man en vrouw één?

e. B. heeft nogal uitvoerig geschreven in verband met de algemeene genade over het medewerkerschap Gods. Prof. H. zegt dienaangaande: „Doch nimmer mag aan het voorzetsel „mede” in medewerking zulk een kracht worden verleend, dat de mensch een klein stukje alleen werkt, terwijl God het overgrote overige doet”. (Blz. 86. Spatiëring van ons, S.) Dit suggereert de gedachte, alsof B. dit zou beweerde hebben. Maar bewijs ontbreekt. Hetzelfde geldt van wat Prof. H. zegt op blz. 89: „Niets is er in het werken, dat van hen geëischt wordt, dat God niet in hen werkt. Het is onmogelijk aan te geven wat zij werken in onderscheiding van God. Arbeidsverdeling bestaat er niet”. (Wij spatiëren. S.) Voorzover mij bekend heeft B. zooiets nimmer beweerd. Prof. H. toont ook niet aan dat het beweerd is, trekt slechts conclusies, die in geen deele kloppen op den werkelijken stand van zaken.

Een geschrift, dat deze caricaturistische methode volgt, KAN niet overtuigen en zal steeds minder overtuigen naarmate het nauwkeuriger bestudeerd wordt.

Over het apriorisme een volgend maal.

's-Gr. J. M. S.

UIT HET POLITIEKE EN SOCIALE LEVEN

Rosenberg en de „Belijdenisbeweging”.

Het Deutsche volk is niet „erbsündig”, maar „erbadlig”; de vertegenwoordigers van het Arische ras zijn niet in zonde geboren, maar bezitten allen een overerfelijke, edele natuur.

Met deze woorden keerde Alfred Rosenberg, de schrijver van den „Mythus des zwanigsten Jahrhunderts”, de man, wiens „verdiensden” voor de ontwikkeling der nationaal-socialistische wereldbeschouwing met den hoogsten prijs der Deutsche natie beloond werden, zich op den jongsten partijdag te Neurenberg, tegen de belijders van het Christelijk geloof.

Enkele dagen voor het uitspreken van dit hemel-tergende oordeel verscheen van zijn hand een

werkje, waarin de Evangelische bestrijders van den „Mythus” antwoord ontvingen.

In den titel van deze brochure: „Protestantsche Rempilger”, Protestantsche pelgrims naar Rome, uit zich reeds de minachting, welke de voornaamste geestelijke leider der nationaal-socialistische partij voor zijn Christelijke tegenstanders bezit. „Verraders van Luther” scheldt hij hen: menschen, die het werk der Reformatie vernietigen, en liever de Jezuïten volgen dan de strijders voor de Deutsche vrijheid.

Met de „Katholieke vijanden” heeft Rosenberg vroeger in zijn boekje „An die Dunkelmänner unserer Zeit”, Aan de Duisterlingen van onzen Tijd, „afgerekend”; hij wil nu de „Protestantsche bondgenooten” der „priesters en monniken” ontmaskeren!

De wijze, waarop de auteur van den „Mythus” ook ditmaal zich tegen zijn opponenten keert, is weinig verheffend. Verdachtmakingen wisselen met scheldwoorden en bedreigingen af. De haat tegen het Jodendom en de wrok tegen de Kerk beheerschen het leven van den invloedrijken profeet der ras- en bloedleer, en drijven hem herhaaldelijk tot woedende aanvallen op het front der geloovigen, die ook het Oude Testament als het Woord van God eeren.

Wanneer hij ergens leest, dat Jehovah Abraham uitverkoren heeft, en hem tot een groot volk maakte, en in dit volk de basis legde van een nieuw volk, dat niet uit het bloed, maar uit den Heiligen Geest leeft, barst hij in gruwelijke lastertaal los: „Deze apenliefde voor Abraham, die zijn vrouw willens en wetens aan Pharaon koppelde en voor souteneur speelde, is het symptoom eener dusdanige bloedvergifting van het Deutsche volk, dat slechts een radicale kuur Duitsland voor het kwaad bewaren kan, dat het door een dergelijke kruiperij den weg voor de moderne Joodsche zwendelaars bereidt... Door het vuile kanaal van het oude Jodendom wil de tegenwoordige wereld niet gaan, en zij zal daar ook niet doorgaan — niettegenstaande de inspanning der Apologeten-centrale.”

Welk een geloofsmoed bezitten de strijders, die ondanks den smaad hun aangedaan, blijven getuigen van Gods beloften en opkomen voor de erkenning van Gods Wet!

„De beste verdediging is de aanval”. Deze tactiek wil ook Rosenberg toepassen. Daarom overlaadt hij de Kerk met grove verwijten, en beschuldigt hij haar dienaren van ontrouw en valsheid. „Slechte bastaarden van Rabbijnen en Jezuïten” heeten zij in zijn mond; zij behooren volgens deze „edele natuur” tot de onderwereld in de samenleving der geesten, tot het uitgaansel der geestelijke maatschappij.

De „Protestantsche Kerk” moet de aanklacht hooren, dat zij nooit de bedreigers der Deutsche volksgemeenschap weerstaan heeft, dat zij zelfs dikwijls gemeene zaak met die booze machten maakte. „De marxistische revolutie onderging zij zonder verzet... de leiding der Kerk zag blijkaar in de Internationale geen gevaar voor het geloof. De nationaal-socialistische volksverheffing echter, werd met vijandelijke oogen aanschouwd en verwekte bij haar een heftige reactie; tegen de beweging, welke Duitsland uit de schande der vernedering verlost, verhief zij haar stem van „vervolgde Kerk”. Er is, schrijft Rosenberg, maar één conclusie mogelijk: „De prediking aan de proletariërs der geheele wereld, de leer der internationale humaniteit, moet innerlijk verwant zijn aan de kerkelijke verkondiging aan „alle volkeren” zonder onderscheid, aan de leer der erfzonde en de daaruit voortvloeiende eisch tot boetvaardigheid der menschen — in dit bijzondere geval der Duitschers, van wie de Kerk meent, dat zij voor hen zorgen moet”.

Zoo schrijft Rosenberg kerkgeschiedenis en leert hij theologie!

Het tegenwoordige régime staat antithetisch tegenover het vroegere Duitsland, en stelt iedere organisatie, die voor de „overname der macht” bestond, verantwoordelijk voor de ellende, welke over het Rijk gekomen is. Het wil alle oude verbanden ontbinden, het eischt de algeheele oplossing der bestaande formaties, en kan alleen die vormen duld, welke zijn eigen hand gekneet heeft.

Ook de Kerk moet van haar fundamenteen losgeslagen worden. Daarom trachten de vijanden haar te ketenen aan stelsels, tegen welke zij de massa het gemakkelijkst in beweging kunnen brengen. De bolsjewist bindt haar aan het kapitalisme, de nationaal-socialist aan het marxisme en het Jodendom. In hun val, zoo wordt gehoopt, zullen deze systemen de Kerk meesleuren.

De „Protestantsche Kerk” heeft echter meer weerstand geboden dan Rosenberg verwacht had. Vandaar zijn hernieuwde pogingen om het volk te doordringen met de gedachte, dat de tegen-

1) Zie „De Reformatie” van 17 Mei 1935 e.v. nummers.
2) Bedoeld is vooral Dr. Küneth, de schrijver van „Antwoord aan den Mythus”, de leider der „Apologeten-Centrale”. Zie aantekening 1).

woordige Kerk, vanwege haar „internationaal karakter”, een belemmering is voor den gezonden groei van het „ontwaakte Duitschland”.

„Internationaal”, dat beteekent bij Rosenberg en de zijnen: anti-nationaal. De tegenstelling is absoluut; het woord „internationaal” heeft in het Derde Rijk een zeer gehaten klank. Internationaal zijn de krachten, die een volk verderven. Internationaal is het marxisme, het Jodendom; internationaal is ook het Rooms-Katholicisme.

Deze drie machten bepalen volgens Rosenberg het tegenwoordige karakter der „Protestantsche Kerk”; ze hebben het levenswerk van Luther aangestel en dreigen het geheel te vernielen.

De Kerk zal een nationale Kerk, dit is een aan het volk gebonden Kerk, zijn, of niet zijn. De Kerk zal, zoo heel het, de belangen van het volk dienen, of ophouden te bestaan. En zoo lang zij voortgaat met te arbeiden aan de „Judaïsierung” van het Christendom en „aan de verrooming” van de erfenis, welke Luther nagelaten heeft, „is redding niet mogelijk”.

Wat Rosenberg zegt, is „absolute waarheid”, omdat hij het zegt; aan zijn uitspraken moet ieder onvoorwaardelijk geloof schenken. Hij dicteert geschiedenis. Hoort slechts! „Hoe men ook over de houding der orthodoxe evangelische leiding der Kerken oordeelen mag, zij zelf staat heden reeds in het klare licht der historiebeschouwing en daarmee is een einde aan de uitgesproken aanmatigende bewering gekomen, dat het Deutsche Rijk verantwoordelijk aan de Kerk schuldig zou zijn en niet, omgekeerd, de Kerk aan het Deutsche volk, dat zich dikwijls... tegen haar wil in, al strijdend den weg naar de eer en de vrijheid baande. De historische vraag: wat heeft de evangelische kerk gedaan, om met al haar kracht tegen de atheïstische Internationale op te treden? — zij is reeds beantwoord. Geen pogingen om de waarheid te verbergen, door nu dapperheid te toonen, kunnen 't feit ongedaan maken, dat de Kerk in d uren, waarin over het lot van Duitschland bes werd, absoluut in gebreke bleef”.

„Hier”, luidt het verder, „ligt de diepste grond voor de innerlijke afwijking, „niet van de religie, maar wel van de kerkelijke ambtenaren”. „Hoe kan”, vraagt hij, „het volk in tijden van zware verdrukking krachten verzamelen, wanneer de verzorgers van zijn ziel hem geen kracht kunnen schenken? Wanneer zij slechts preeken opzeggen, die uit citaten van psalmen samengesteld zijn, waaraan elk begrip voor een verstaan van de nooden van den tijd gemist wordt”. Niet degenen, die zeggen, dat zij voor de belijdenis opkomen, niet de prelaten van het centrum en de „belijdende” bisschoppen der evangelische Kerken, vervolgt Rosenberg zijn betoog, hebben de religie gered, „maar het Deutsche volk, dat aan de verwijfden weer het geloof in het leven schonk, toen de protestantsche leugendomees hand in hand met de joodsche democratie gingen en de menschen der „belijdenisbeweging” de „belijdenis” voor zichzelf behielden, hebben, door zichzelf geestelijk te helpen, de redding verricht. Het resultaat dezer groote zelfverlossing was, dat men zich afwendde van hen, die op zulk een beschamende wijze in hun taak tekort geschoten waren”.

Kvamen deze „mislukte leiders” nu, zoo vraagt de auteur van den Mythus, tot bezinning? Zochten zij gemeenschap met de strijdende nationaal-socialisten, „die de geloofskracht van miljoenen weer herstelden”? Het antwoord van Rosenberg op deze vragen is een beslist: neen!

De menschen der belijdenisbeweging, oordeelt hij, reageerden op den arbeid der „zegevierende volksgenooten”, die „nieuwe vormen voor hun innerlijk, herboren leven zochten en de oude vrome spreken afwezen, met een krachtadige inspanning om het opbruissende godsdienstige gevoel weer in de ruimte te persen, waarbinnen de religieuze oud-testamentische tyrannie haar macht uitoefent”. Het resultaat is dat „de wet, de openbaring, de kerk, de belijdenis tegenwoordig wederom dogmatisch boven alle levensreizen van het om innerlijke en uitwendige vrijheid worstelende Deutsche volk, staan. Daarmede hebben de „duisterlingen in dienst van het roomsche principe, nieuwe bondgenooten gevonden, en — de reformatie en de revolutie van Maarten Luther wordt thans hoe langer hoe meer door zijn tegenwoordige toonaangevende volgelingen, aan die lieden overgeleverd”.

„Zoo zijn de feiten, besluit Rosenberg zijn felle aanklacht, en wijl dat, ondanks alle pogingen tot loochening, zoo is, daarom, zijn de duizendvoudige getuigenissen voor de roomsch-protestantsche tegenformatie symptomen van een beslissenden strijd op het terrein van den geest”.

„Wij kunnen hem niet ontgaan. Wij willen het ook niet meer. Hij is onafwendbaar.”

Deze aanhalingen geven de meening van Rosenberg over de Kerk, welke aan haar belijdenis trouw blijft, duidelijk weer. Zij heeft van hem niets goeds te verwachten.

Maar, wordt dikwijls aangevoerd, de nationaal-socialistische leiders beweren toch met nadruk, dat zij de religie uit de klauwen van het bolsje-

wisme verlost hebben, opdat deze definitief vrij zou zijn, en dat de Kerken na hun overwinning onbedreigd de toekomst tegemoet gaan kunnen.

Men begrijpe deze uitdrukkingen goed: onder de „redding der religie” wordt verstaan, dat aan het „Duitsche religieuze gevoel” weer „nieuw leven” geschonken werd, dat zijn „groei” weer kon „toenemen”, zoodat het de „kluisters zal verbreken, waarin het door Bijbelsche letterknechten geklonken was”. Die „redding” bedoelde volstrekt niet het herstel van de prediking van het Evangelie, maar de ontwikkeling van den Duitschen godsdienst, die „uit het bloed voortkomt”.

Van de Kerk wordt nu geëischt, dat zij voor die z.g. bevrijding en de z.g. tolerante houding van den Staat, daadwerkelijke dankbaarheid toonen zal, door op te houden met „onvruchtbare theologische debatten”, „vervelende textenciteerderij”, en „dogmatische haarkloverijen”, dat zij de psalmen zal verfoeien en het Oude Testament verwerpen, dat zij haar deuren wijd open zal gooien voor de „nationale religie”, de religie van de „werkelijkheid”, van den „dienst aan het volk”.

Hoe langer die „dankbaarheid” uitblijft, des te scherper wordt aan de Kerk haar „nalatigheid” verweten.

De argumenten, waarmede Rosenberg het z.g. „verraad aan Luther” tracht te bewijzen, zijn buitengewoon armoedig en toonen soms een verbijsterende onkunde.

Om de „zonde van het verraad” zoo zwart mogelijk voor te stellen, richt hij eerst een reeks van grove beschuldigingen aan het adres der Roomsche Kerk, „die het vaderland, waar zij kan, benadeelt”: „de deviezen-zwendelaars bescherm” en aan „de anti-Duitsche propaganda voortdurend nieuw voedsel geeft”. Zulk een gezelschap, luidt de conclusie, „zoeken de erfgenamen van Luther”!

En waaruit blijkt nu dat „priesterlijke groothedswaanzin” over de „germaansche denkwijze”, zooals die in de Reformatie tot uitdrukking kwam, gezegevierd heeft? Nemen we een „bewijs”, dat Rosenberg met merkbaar welgevallen geeft, over:

De Luthersche bisschop Meiser uit München schreef in 1934: „Wij gelooven aan een heilige, Katholieke en Apostolische Kerk, die God de Heer uit alle volkeren en rassen roept, en verbeiden Zijn dag, op welke allen, die aan Jezus Christus gelooven, onder Hem als den eenigen Herder, één kudde zullen worden. Tot zoolang houden wij vast aan de belijdenis van onze Luthersche Kerk, omdat zij uit Gods Woord genomen en daarin vast en zeker gegrond is. Wij wagen het echter er niet op, om in de „romfreie” Duitsche nationale Kerk zalig te worden”.

De aanhaling van den bisschop uit de geloofsbelijdenis der christelijke Kerk van alle eeuwen, en het gebruik van het woord „romfrei” — „vrij van Rome” —, dat in Duitschland dient ter bepaling van het karakter der Duitsche Kerk en uit het nationaal-socialistische vocabularium overgenomen is (de Kerk, welke de nationaal-socialisten wenschen, heet altijd de „romfreie deutsche Nationalkirche”) doet Rosenberg verontwaardigd uitroepen:

„Hier verheft zich voor geheel Duitschland de vraag: Beteekent Maarten Luther nog een kracht voor de toonaangevende leiding van het Protestantisme of is Ignatius van Loyola geestelijk opperhoofd der „belijdeniskerk” geworden?”

Over de eigenlijke beteekenis, welke het woord „Katholiek” hier heeft, zwijgt Rosenberg. Hij interpreteert het op zijn wijze, maakt het dienstig aan zijn booze bedoelingen.

Onkunde? Laster? Beide! Konden we zulke „theologische beschouwingen” maar met een gerust hart terzijde leggen. Helaas, zij zijn „toon-aangevend” voor een groot gedeelte van het „leidende Duitschland”.

Den volgende keer hopen we op het antwoord van Rosenberg aan zijn tegenstanders nog nader in te gaan.

A.

B. t. B.

UIT DE HISTORIE

Kuyperiana.

II.

(Ons Kuyper-Nummer trok de aandacht, niet het minst door het laatste artikel „Kuyperiana”. Het naar voren brengen van verscheidene minder bekende momenten bleek velen te boeien. We willen daarom in onze gewone rubrieken nog even vervolgen. Redactie.)

Natuurlijk werd „De Heraut” van club-vorming, van het verwekken van richtingen en partijen beschuldigd. Men leze in No. 350 (7-9-34):

„Alle aanklacht en alle beschuldiging van wie of wat zijde ook komend, als zou „De Heraut” er naar streven om zekere club te verheerlijken, voor zekere partij te ijveren, en het ééne deel van Gods kinderen tegen het andere op te zetten, werpen we dan ook met diepe grieving in ons hart zeer verre van ons,

hiermee openlijk betuigende, dat wie zoo iets van ons rondvertelt, ons, o, zoo volstrekt miakent, en ganschelijk niets verstaat van ons bedoelen.”

Tegen twee felle, telkens herhaalde grieven heeft Kuyper zijn lievelings-organen meermalen moeten verdedigen.

Men leze de voor bijna zestig jaar geschreven, maar toch zeer actueel klinkende woorden, uit het nummer van 8 December 1870:

Er bestaat een grief tegen ons blad, waarop eens voorgelegd dient geantwoord te worden.

Men duidt het ons namelijk euvel, dat „in een weekblad, voor de ooren van een tot oordeelen, zoo het dan heet, onbevoegd publiek, geschillen ter sprake komen, die tusschen de mannen van wetenschap op wetenschappelijk terrein behooren beslecht te worden.”

De mannen, die deze grief uitten, waren natuurlijk weer de irenische broeders!

Uitvoerig bespreekt Dr. Kuyper de kwestie.

Hij wijst er voor alles op, dat de Gereformeerde Kerken nooit iets wilden weten van „een schare, die de wet niet kent”. In leer en belijdenis hebben de leden, zelf in het Woord Gods thuis en geestelijk verlicht, recht van meespreken. Ze zijn zelfs bevoegd tot rechtspraak over doctoren in de godgeleerdheid.

De belijdenis der gemeente is immers alleen gebonden aan het duidelijke, verstaanbare Woord Gods en stoort zich niet aan „menschen woord, noch in den hiërarchischen, noch in den pretentius-wetenschappelijken vorm:

De Gereformeerde Kerk belijdt diensgevolge krasweg, dat de „wijsheid des kruises”, die zij belijdt, in het oog der mannen van wetenschappen d.w.a.s. heid is en moet zijn, en dat ze desniettemin, ja, juist deswege, de heilige roeping heeft, om dat Woord Gods, naar de in spraak des Geestes en niet naar de tegen spraak der geesten, in volle kracht en ongeschonden te bewaren.

Waaruit derhalve, indien nog iets onder menschen vast zal staan, dit o.i. wel axiomatisch en zeer klaarlijk blijkt, dat de irenische heeren, die ten deze tegen ons appél op de gemeente in verzet komen, volstrektelijk en ten eenenmale met het grondbeginsel der Gereformeerde Kerk in strijd handelen, en dat wat wij deden, niets dan stille onderwerping inhield aan wat het Gereformeerde kerkbeginsel eischt.

En wat nog meer zegt, met aan deze traditiën der Gereformeerde Kerk getrouw te blijven, hielden we ook ten deze het spoor, dat naar den wille Gods is.

Dit maken we niet op uit eigen gevoelen en bevindingen; waaraan we niets hechten; maar uit Gods Woord.

Immers, de profeten van Israël treden steeds ten aanhooren van de gemeente zoo tegen de priesters als tegen de raadslieden der kroon op, en aanzelen geen oogenblik om zelfs quaestien van ingewikkeld politiek aard voor de ooren des volks te behandelen en zonder verbloemen den priesterstand aan te klagen bij het Israël Gods.

Jezus heeft, ditzelfde voetspoor drukkend, geen aparte vergadering met geleerde rabbijnen belegd, maar steeds openlijk, op de straten, langs de stranden, in den tempel, dat vriend en vijand het hooren kon, voor de ooren der gemeente, die herders en leeraars van Israël op hun doliingen gewozen en de ingewikkeldste vraagstukken den volke voorgelegd.

En de apostelen dachten er zoo weinig aan „in een wetenschappelijk hoekje” de levensquaestien der gemeente buiten haar om af te handelen, dat ze veeleer niet schroomden openlijk, ten aanhooren van het publiek, elkander te bestraffen, en voor de ooren der gemeente waarschuwd tegen ketterij bij leeraars en gemeentehoofden.

Van dat „wetenschappelijk” afdoen der zaken derhalve schijn noch schaduw, en nog veel minder het minste spoor van eenige valsche camaraderie, die om den „collega” toch maar te sparen, het kan aanzien dat men Gods heiligheden al minder spaart en daardoor feitelijk toont, geen wachtwoord te zijn die onmiddellijk bast en aanslaat, gelijk de profeet het uitdrukt, zoodra men zijn heer te na komt.

Dienovereenkomstig zijn de eerste getuigen des Heeren dan ook niet begonnen met een wetenschappelijke bestrijding der heidensche en Joodsche priesters, maar ze hebben de levensvragen die op het spel stonden, rechtstreeks tot de schare gebracht om eerst daarna tot wetenschappelijk verweer te komen.

Zijn evenzoo de Arianeische en Pelagische dwalingen niet onder de portieken der geleerden uitgestreden, maar op de markt, onder het volk, dat ieder er zich bij interesseerde en er over meesprak.

Zijn op geheel dezelfde wijze de Waldenzen en Huasieten niet begonnen met geleerde discipelen, maar hebben ze voor de ooren des volks en de vierschaar der gemeente de heilige dingen bij hun naam genoemd.

En hebben onze Hervormers eindelijk, in geen anderen geest, nooit met Erasmusiaansche hoogheid het volk gemedend, maar zijn en de voorloopers der Hervormers en de Hervormers zelf met hun meesterlijke pleidooien altijd tot het volk zelf en tot hun vorsten en edelen gegaan, om eerst daarna als de quaestie zulver begon te staan en het leven gered was, alsnu naar den eisch van rhetoriek te disputeren.

En haast zouden we er bijvoegen, zoo gaat en moet het gaan bij elke beweging, kerkelijk of niet kerkelijk, waarbij een leidende gedachte in het spel is.

De wetenschap is er om het leven en niet het leven om de wetenschap. Dus gaat het leven altijd voor en mag de wetenschap nederig achteraan komen, om het leven te begrijpen.

Telkens komt Dr. Kuyper op deze grief terug. Men leze b.v. „De Heraut” Nos 255, 256, 257, 259.

(Wordt vervolgd.)

C. V.

DE PERSSCHOUWING

Prof. Hepp over en op „glad ijs”.

Zooals men weet, heeft Prof. Greijdanus op de kerkrechtelijke beschouwingen, die Dr. M. Bouwman in zijn proefschrift ten beste gegeven had, uitvoerig critiek geöfend. Die critiek kwam niet voort uit lust, doch uit plicht: zijn n.l. de kerkrechtelijke beschouwingen van Dr. Bouwman juist, dan heeft niet alleen Rutgers Sr., pleitbezorger der doeleantie, voor een groot gedeelte op beslissende punten in een critiek tijdsgewricht verkeerde leiding gegeven aan de gereformeerden, en..... aan Dr. A. Kuyper, dien we dezer dagen, althans in een deel der pers, ook als kerkhervormer hebben herdacht, maar dan is er ook weer een steentje losgewerkt in de „g a n g b a r e” gereformeerde kerkbeschouwingen.

Men zou verwachten, dat Prof. Hepp, die ter synode over „gangbare” beschouwingen zich nog al bezorgd gemaakt heeft, en die ook al in betrekking tot de kerkwetenschappelijke oorspronkelijkheidszieken en deformatoren aan het opsporen is, wel heel scherp zou nagaan, wie in de argumentatie gelijk had: Prof. Greijdanus, dan wel Dr. Bouwman. Vooral, omdat de kwestie van het recht der plaatselijke kerk, van haar zelfstandigheid, en van de herkomst der ambtsbevoegdheid, rechtstreeks samenhangt met het vraagstuk van de pluriformiteit der kerk.

Maar Prof. Hepp stelde ook nu teleur. In plaats van of nauwkeurig te toetsen, of anders te zwijgen, sprak hij van twee „polen” in het kerkrecht, waar Prof. Greijdanus van een „ja” of „neen” gewaagde, en schreef voorts een zinnetje, waarover Prof. Greijdanus, na uitvoerige bespreking der argumenten, die over en weer ingebracht zijn, in „De Bazuin” aldus zich uitlaat:

Van een objectieve weergave en zuivere interpretatie van Voetius' voorstellingen (in Dr. M. Bouwman's boek, K. S.) kan aldus moeilijk gesproken worden. Zulke proeven van redeneering en vertolking zijn daartoe te bedenkelijk.

En deze aangewezen constructies en Voetius-interpretaties raken fundamentele punten ter zake van Voetius' denkbeelden en leeringen, in deze dissertatie van Dr. M. Bouwman behandeld.

Eigenaardig doet hij zulken stand van zaken aan het schrijven van Prof. Dr. V. Hepp in verband met deze dissertatie en de discussie er over: „Daarom hebben we de voorlichting van specialisten nodig. Niet-vakmannen zullen verstandig doen zich hier niet op glad ijs te wagen”, „Credo” van 8 Oct. j.l. Geeft Prof. Hepp ons daarmee niet een éclatant voorbeeld van lijnrechte tegenspraak tusschen doen en zeggen op hetzelfde oogenblik? Blijft hij zich niet zelf op glad ijs te wagen? Of komt onder deze omstandigheden in zijne woorden wel eenige vakkundigheid aan het licht, en vereischte kennis van zaken, die recht zouden geven tot zoo grootvaderlijk-goedmoedige censuur en raadgeving? Kunnen we niet juist ook aan dit geval zien, waartoe opvolging van dezen averechtschen raad, om maar zonder eigen onderzoek en oordeel, dergelijke voorlichting van specialisten als leidraad van handelen aan te nemen, ons zou kunnen voeren? Dr. A. Kuyper Sr. is terecht van eenen anderen geest gebleken, en heeft door woord en daad ons wel wat anders geleerd, dan dat we maar zonder meer zouden prijzen en in praktijk brengen, wat „vakmannen” ons gelieven voor te stellen en komen aanbevelen, en dan dat we de zaken maar aan een paar specialisten of vakgeleerden ter beslissing zouden overlaten.

En geeft Prof. Hepp geen nieuw bewijs van de meening, zelf boven eigen raad aan anderen verheven te zijn, wanneer hij schrijft: „Men kent de bewering, dat in 1926 onze kerken een kerkrechtelijke zwenking hebben gemaakt”, ondanks ook de vakman van zijn eigen blad zegt: „Deze kentering van gevoelens is duidelijk aan te wijzen bij Dr. H. H. Kuyper. Nog in 1923 („Heraut” 6 Mei '23) beantwoordt Kuyper de vraag of een classis een kerkeraad mag afzetten in ontkennenden zin, met een beroep op Voetius Pol. Eccl., t. I, p. 266 ss.”. Dr. M. Bouwman, Voetius over het gezag der Synoden, blz. 7.

„Grootvaderlijk-goedmoedig”, een zeer welwillende typeering van Prof. Hepps schrijffrant, in zijn apologie van sommige deformeerende gevoelens, en in zijn goedkeuren van prijsgeving van „gangbare opvattingen”, in gevallen, waarin hij zichzelf of eigen medewerkers betrokken ziet. Men zou hier denken willen aan wat Dr. W. W. Meynen schreef in „Dordtsche Kerkbode”, toen hij Prof. Hepps orgaan aankondigde:

Hij zal niet licht verkeerde voorstellingen trachten goed te praten, omdat degenen, die deze verkeerde voorstellingen bestrijden, hem niet „liggen”.

Dit „omdat” zal bij Dr. Meynen wel geen der andere pers-broeders willen aanklagen van bewuste onoprechtheid; wij vermoeden, dat het bij Dr. Meynen beteekent „doordat”, en van de redacteuren, die hem niet „liggen”, de bedoeling dus onbesproken wil laten; al is het dan ook door Dr. Meynen verkeerd uitgedrukt. Leggen we Dr. M.'s woorden goed uit, dan blijkt dus zijn opmerking een slag in de lucht, niet alleen tegenover andere, doch ook ten aanzien van dezen hem wel „liggenden” redacteur. Voor het overige zouden we het op prijs stellen, als voortaan Dr. Meynen maar precies zegt, wie hij eventueel op 't oog heeft, en waarop hij doelt. Wij voor ons herinneren ons, dat we nog steeds antwoord van hem wachten ter zake van wat we aan zijn adres schreven in ons nummer van 13 Nov. '36, onder den titel: „De Synode en het lidmaatschap van N.S.B. en C.D.U.”. Ik meen, dat Dr. Meynen toen zelf een voorstelling wilde

aannemelijk
der synode u

Een
Van

In de rubri
antwoord van
van de bij o
leurstellend t
dit moesten
gemeen Week
dus van het i
gezonden. Da
lend antwoord

Men heri
van Mr v.
— de afdo
in een aco
onjuistheid
naar een b
van Dr v a
Ned. Chr.
onder d
waarin
argument
hoegen a
land w a
Mr v. H
v. d. Vaarl
le, of in
uitgave is
Ze, of zi
zoals die
door hem
feiten — w
Volgens het
geantwoord:

Hooggeac
Inderdaa
kaboemi va
brochure o
uitgave van
boekje is i
Holland, i
door Nenar
verstand z
moedelijk
Vaderland”
gaande has
uitgeverijen
dacht v
handel
heb ik geer
boeken aan
heeft daar
noodig. Ma
dan „uitgev
mijn boekje
„De Banier”
leidend was.
Thans het
van der Vaar

„Wat Uw
mijn inzich
na afsluiter
dekt, kan
heb het g
grondig me
bezig houd
ontwikkel
afteekende
moedijk on
pers ontvan
telegramme
ponden
nen bij voor
om het Dui
een groote
Hun berich
stemming;
Wij hebben
spreken; da
„Duitsche”
en het zou
zijn. Wij ze
wat positief
deze jaren,
betrouwba
bare te zijn
onjuist te r
lukkig dat
litici den k
socialistisc
jectiviteit
onderdrukt,
naar men
wordt duch
staaltje ma
bureau van
te praten c
aanzette, d
grootste leu
den bof da
von Schirac
er met de
bij de groen
schoten was
sprek. Zelfs
van zijn be
Het is ée
getijdelijk
mijn broche
„De Banier”
leurstellend”
en dat voorz
toch op:

Maar wat
De schr.